

Zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím – základní teze

Semináře III.

Změny, ke kterým došlo zák. č. 61/2006 Sb., s účinností od 23. 3. 2006

Právní úprava

- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SŘ“),
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 101/2002 Sb.“),
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPI“),
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZO“),
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSRŠ“),
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OBZ“),
- Nařízení vlády č. 364/1999 Sb., kterým se upravuje součinnost orgánů státní správy s obcemi při zajišťování povinností obcí podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Výklad

Právo na informace představuje na straně jedné právo veřejnosti na získávání informací, které má obec a další povinné subjekty k dispozici, a na straně druhé povinnost těchto subjektů poskytovat, či alespoň zpřístupnit, informace o své činnosti. Obec poskytuje informace jak z oblasti samostatné, tak i přenesené působnosti. Z hlediska vnitřního členění danou agendu zabezpečuje obecní úřad.

Informací se rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního. Informací není počítačový program.

Poznámka

Povinnými subjekty jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány, veřejné instituce, a dále subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech právem chráněných zájmech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy. (§ 2 ZSPI) Poskytování informací těmito subjekty může upravit i jiný zvláštní zákon, který má přednost před ZSPI.

Literatura

Turčín, J.: Právo na informace a činnost orgánů obce, Právní rozhledy, 2001, č. 1.

Korbel, F., a kol.: Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí. Komentář. 1 vydání, Linde Praha, 2004.

Judikatura

Rozhodnutí NSS ze dne 27. 1. 2004 čj. 5 A 157/2001-100:

„Ustanovení § 23 ZSR o nahlížení do spisů je zvláštním ustanovením ve vztahu k ZSPI. V případech, na něž se vztahuje § 23 ZSR, nelze postupovat podle ZSPI.“

1.2 Zveřejňované informace

Zveřejňovanými informacemi se rozumí ty informace, které mohou být vždy znovu vyhledány a získány, zejména vydány tiskem nebo na jiném nosiči dat umožňujícím zápis a uchování informace, vystaveny na úřední desce, s možností dálkového přístupu nebo umístěné ve veřejné knihovně. (§ 3 ZSPI)

V případě zveřejňovaných informací se jedná o základní a standardní informace týkající se činnosti obce. Mezi tyto informace náleží (§ 5 ZSPI):

- informace charakterizující postavení, poslání a organizační strukturu obce,
- postup při vyřizování podání, včetně přehledu právních předpisů, jimiž se obec řídí,
- postup při podávání opravných prostředků proti rozhodnutí obce,
- sazebník úhrad za poskytování informací,
- výroční zpráva o činnosti v oblasti poskytování informací,
- výhradní licence poskytnuté podle § 14a odst. 4.,
- usnesení nadřízeného orgánu o výši úhrad vydaná podle § 16a odst. 7,
- adresu elektronické podatelny.

Způsob zveřejnění je dán uveřejněním jednak v sídle obecního úřadu na místě, které je veřejně přístupné (obvykle se zřizuje tzv. informační tabule nebo jsou vydávány brožury, pozor na umožnění pořízení kopie těchto materiálů) a jednak způsobem umožňujícím dálkový přístup k informacím (např. Internet). Tuto povinnost lze splnit taktéž tím, že dané informace zpřístupní správci portálu veřejné správy nebo jim je předá.

Poznámka

Struktura zveřejňovaných informací způsobem umožňujícím dálkový přístup je stanovena vyhláškou Ministerstva informatiky.

Povinné subjekty jsou ve svém sídle povinny v úředních hodinách zpřístupnit:

- právní předpisy vydávané v rámci jeho působnosti (na komunální úrovni se jedná o obecně závazné vyhlášky a nařízení)
- seznamy hlavních dokumentů, zejména koncepční, strategické a programové povahy, které mohou být poskytnuty podle ZSPI včetně případných návrhů licenčních smluv podle § 14a, a to tak, aby do nich mohl každý nahlédnout a pořídit si opis, výpis nebo kopii.

Poznámka

Informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena. Pokud je taková informace zveřejněna v elektronické podobě, musí být zveřejněna i ve formátu, jehož specifikace je volně dostupná a použití uživatelem není omežováno.

Literatura

Pazderka, S.: Dva zákony o informacích, Právní rozhledy, 1999, č. 10.

Dohnal, V.: Právo na informace, Brno, Ekologický právní servis, 1997.

Kužilek, O., Žantovský, M.: Svoboda informací. Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky, Linde Praha, 2002.

Oddíl 2

Informace poskytované na žádost

- 2.1 Obecná ustanovení
- 2.2 Žádost o informaci
- 2.3 Lhůta pro vyřízení žádosti
- 2.4 Forma vyřízení žádosti o informaci

2.1 Obecná ustanovení

Výklad

Informace poskytované na žádost jsou poskytované individuálně určeným fyzickým nebo právnickým osobám, a to na základě jimi podané žádosti.

Žadatelem o informaci je každá fyzická i právnická osoba, která o informaci žádá. Není tedy důležitý její vztah k poskytované informaci.

2.2 Žádost o informaci

Definice

Žádost je podání, kterým se zahajuje rozhodovací proces, jehož výsledkem je poskytnutí či neposkytnutí požadované informace.

Výklad

Žádost může být podána dvojitým způsobem, a to buď ústně nebo písemně (připouští se i prostřednictvím e-mailu nebo faxu).

Podstatné náležitosti písemně podané žádosti jsou následující:

- správné označení obce (povinného subjektu),
- správné označení žadatele o informaci (fyzická osoba uvede v žádosti jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu nebo, není-li přihlášena k trvalému pobytu, adresu bydliště a adresu pro doručování, liší-li se od adresy místa trvalého pobytu nebo bydliště. právnická osoba uvede název, identifikační číslo, adresu sídla a adresu pro doručování, liší-li se od adresy sídla.)
- předmět žádosti, tj. přesné vymezení požadované informace.

Žádost je podána dnem, kdy ji obdržel povinný subjekt. V případě, že je žádost podávána elektronickým způsobem, je nutno ji podat prostřednictvím elektronické podatelny (pokud je povinným subjektem zřízena).

Žádosti vykazující vady jsou ty žádosti, u kterých nejsou splněny všechny podstatné náležitosti.

- Chybné označení žadatele o informaci - povinný subjekt vyzve žadatele ve lhůtě 7 dnů ode dne podání žádosti k jejímu doplnění, žadatel je povinen žádost doplnit do 30 dnů ode dne jejího doručení, jinak se žádost odloží,
- Chybně uveden předmět žádosti, tj. přesné vymezení požadované informace. Pokud není ze žádosti zřejmé, jaká informace má být poskytnuta, je nutné do 7 dnů ode dne podání žádosti upozornit žadatele, aby ve lhůtě 30 dnů žádost upřesnil. Po marném uplynutí této lhůty je vydáno rozhodnutí o odmítnutí žádosti.
- Chybě uvedena působnost – pokud žádost nespadá do působnosti povinného subjektu, žádost doloží a o tomto vyrozumí žadatele do 7 dnů ode dne doručení žádosti

2.3 Lhůta pro vyřízení žádosti

Definice

Lhůta je časový úsek určený zákonem k vyřízení žádosti o informaci. Je výrazem uplatňované zásady procesní ekonomie. K vyřízení žádosti je stanovena lhůta 15 dnů od jejího přijetí nebo doplnění, ze závažných důvodů může být prodloužena o 10 dnů.

Výklad

Závažnými důvody jsou:

- a) vyhledání a sběr požadovaných informací v jiných úřadovnách, které jsou oddělené od úřadovny vyřizující žádost,
- b) vyhledání a sběr objemného množství oddělených a odlišných informací požadovaných v jedné žádosti,
- c) konzultace s jiným povinným subjektem, který má závažný zájem na rozhodnutí o žádosti, nebo mezi dvěma nebo více složkami povinného subjektu, které mají závažný zájem na předmětu žádosti.

2.4 Forma vyřízení žádosti o informaci

Definice

Žádosti podané ústně (tj. i telefonicky) by měly být v první řadě vyřizovány také ústně, a tedy neformálně. Takto vyřizované žádosti se nepromítanou do výroční zprávy. Pokud není žadatel s takto vyřizovanou žádostí spokojen, je nutné, aby podal novou žádost o informaci, a to písemnou. Žádosti podané písemně jsou opět vyřizovány písemnou formou.

Poskytnutí informace se nečiní formou správního rozhodnutí. Informaci povinný subjekt poskytne buď písemně, popř. nahlédnutím do spisu, včetně možnosti pořídit si kopii, nebo na paměťových médiích.

V případě, že požadovaná informace náleží do kategorie informací zveřejňovaných, může obec místo poskytnutí informace žadateli pouze sdělit údaje, které mu umožní její vyhledání. Pokud však žadatel trvá na přímém poskytnutí informace, obec mu ji poskytne. Pokud žadatel nesouhlasí s vyřízením žádosti tímto způsobem, může se domáhat ochrany formou stížnosti.

Neposkytnutí informace je potřeba učinit formou správního rozhodnutí (správní rozhodnutí o odmítnutí žádosti), které vydává vždy obecní úřad bez ohledu na to, zda se jedná o oblast samostatné či přenesené působnosti. Takto je nutné postupovat i v případě, kdy žádosti není vyhověno pouze z části.

Poznámka

Pokud nebylo žádosti vyhověno z důvodů ochrany obchodního tajemství podle § 9 nebo ochrany práv třetích osob k předmětu práva autorského podle §11 odst. 2 písm. c), musí být v odůvodnění rozhodnutí uvedeno, kdo vykonává právo k tomuto obchodnímu tajemství nebo kdo vykonává majetková práva k tomuto předmětu ochrany práva autorského, je-li tato osoba povinnému subjektu známa.

Nečinnost povinného subjektu znamená, že žádost o informaci nebyla vyřizována poskytnutím informace, ale ani jejím odmítnutím. V tomto případě se lze domáhat ochrany formou stížnosti.

O postupu při vyřizování žádosti se pořizuje záznam. Pokud je to možné s přihlédnutím k povaze podané žádosti, je nutné poskytovat informace v elektronické podobě. Informace se poskytuje ve formátech a jazycích podle obsahu žádosti. Povinné subjekty však nejsou povinny měnit formát nebo jazyk, ve kterém je informace poskytována, pokud by taková změna byla pro povinný subjekt nepřiměřenou zátěží. V tomto případě je informace poskytnuta tak vy jazyce a formátu, ve kterém byla vytvořena.

Informace poskytnutá na žádost musí být ve lhůtě do 15 dnů od poskytnutí informace zveřejněna taktéž způsobem umožňujícím dálkový přístup. V případě, že by se jednalo o informace v jiné než elektronické podobě nebo informace mimořádně rozsáhlé, postačí zveřejnění doprovodné informace vyjadřující jejich obsah.

Literatura

Kužilek, O., Žantovský, M.: *Svoboda informací*. Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky, Linde Praha, 2002.

Kužilek, O.: *Přístup k informacím nelze otevřít bez znalostí. Analýza hlavních problémů při naplňování svobody informací*, Právní rádce č. 8/99.

<http://www.otevrete.cz>

Judikatura

Rozhodnutí NSS ze dne 15. 7. 2004, č. j. 5 A 65/2002-33:

„Pokud na základě žádosti o poskytnutí informace podle ZSPI, byla již žadateli poskytnuta informace, anebo bylo vydáno rozhodnutí o zamítnutí žádosti (rozhodnutí faktické nebo fiktivní), nic nebrání žadateli, aby podal žádost novou, byť i obsahově shodnou. Pokud má povinný subjekt za to, že dotyčná informace již byla poskytnuta, byť i po lhůtě k vyřízení původní žádosti, má novou žádost v zákonné lhůtě z tohoto důvodu zamítnout.“

Oddíl 3

Omezení práva na poskytnutí informace

3.1 Utajované skutečnosti

3.2 Obchodní tajemství

3.3 Duševní vlastnictví

3.4 Další omezení

Výklad

Povinný subjekt neposkytuje údaje, které jsou řazeny do některé z následujících kategorií.

3.1 Utajované informace

Utajovanou informací je informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči, jejíž vyřazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací. Takovéto informace povinný subjekt žadateli, který k ní nemá oprávněný přístup, neposkytne.

3.2 Obchodní tajemství

Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje. (§ 17 OBZ) Má-li se jednat o obchodní tajemství, musí nést všechny uvedené pojmové znaky. Ochrana obchodního tajemství přitom nevzniká evidencí nebo zápisem, ani uvedením této okolnosti např. do smlouvy o dílo, ale vzniká okamžikem naplnění všech pojmových znaků obchodního tajemství.

Výjimka

Výjimkou tvoří údaje o rozsahu a příjemci prostředků z veřejných rozpočtů a o nakládání s majetkem těchto subjektů. Obchodním tajemstvím tak nemůže být informace o rozsahu finančních prostředků, které byly poskytnuty např. podnikateli z rozpočtu obce či města, tedy ani údaj o ceně za provedené dílo, jež je hrazena z příjmů získaných od daňových poplatníků. Povinný subjekt tak poskytne základní osobní údaje (jméno, příjmení, rok narození, obce, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutí veřejných prostředků) o osobě, které poskytl veřejné prostředky. Tato povinnost se však netýká veřejných prostředků podle zákonů v oblasti sociální, poskytování zdravotní péče, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově řízení.

3.3 Duševní vlastnictví

Právní úprava je stanovena řadou právních předpisů, např. zákon č. 101/2000 Sb.

3.4 Další omezení

- **Informace o majetkových poměrech** osoby, která není povinným subjektem, získané na základě zákonů o daních, poplatcích, penzijním nebo zdravotním pojištění anebo sociálním zabezpečení.
- **Informace předané osobou**, jíž takovouto povinnost zákon neukládá, pokud nesdělila, že s poskytnutím informace souhlasí.
- **Informace zveřejňované na základě zvláštního zákona** – jedná se o informace zveřejňované v pravidelných intervalech.
- **Informace o probíhajících** trestních řízeních, rozhodovací činnosti soudů, plnění úkolů zpravodajských služeb a přípravě, průběhu a projednávání výsledků kontrol v orgánech Nevyššího kontrolního úřadu.

Povinný subjekt může omezit poskytnutí informace, pokud:

- a) se vztahuje výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům povinného subjektu,
- b) jde o novou informaci, která vznikla při přípravě rozhodnutí povinného subjektu, pokud zákon nestanoví jinak; to platí jen do doby, kdy se příprava ukončí rozhodnutím.

Příklad

Pokud je podána žádost o sdělení výše platu konkrétního úředníka, nelze takové žádosti vyhovět, neboť poskytnutím takovéto informace o majetkových poměrech osoby by byla narušena zákonná ochrana osobních údajů. Lze pouze sdělit, že v souladu s nařízením vlády č. 330/2003 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, byl zaměstnanec zařazen do určité platové třídy.

Jiná situace nastává při poskytnutí informace, která se týká používání prostředků obecního rozpočtu anebo nakládání s majetkem obce. Může tak být sdělena např. výše odměn neuvolněných členů zastupitelstva obce, kterou (§ 84 odst. 2 písm. r) ZO stanoví zastupitelstvo obce.

Sdělena může být i cena prodaných pozemků, jelikož inkasovaná částka je příjmem rozpočtu obce a samozřejmě se tak musí objevit ve vyúčtování hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, které je vhodným způsobem zveřejňováno.

Literatura

Mates, P.: *Informační povinnost obcí, Moderní obec*, č. 9/1999.

Hamplová, S.: *Novela zákona o obcích a zákona o svobodném přístupu k informacím, Právní rádce*, 2000, č. 10.

Judikatura

Rozhodnutí NSS ze dne 31. 7. 2003, č. j. 5 A 135/2001-39:

„Za porušení práva na svobodný přístup k informacím nelze považovat odepření poskytnout údaje, které byly dnem 1. 6. 2000, kdy nabyl účinnosti zákon č. 101/2000 Sb., ustanovením § 2 odst. 3 ZSPI, explicitně vyňaty z režimu posledně uvedeného zákona.“

Oddíl 4

Ostatní ustanovení

4.1 Opravné prostředky

4.2 Hrazení nákladů

4.1 Opravné prostředky

Výklad

Opravné prostředky slouží k nápravě správních rozhodnutí, které vykazují právní či faktické vady. Žadatel o informaci je oprávněn podat proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti odvolání. Odvolání se podává ve lhůtě 15 dnů od doručení rozhodnutí nebo marného uplynutí lhůty pro vyřízení žádosti. Odvolání se podává u obecního úřadu. Pokud se informace týká samostatné působnosti obce, bude o něm rozhodovat rada obce (tam, kde není rada volena, starosta). V případě přenesené působnosti bude o odvolání rozhodovat krajský úřad.

Odvolací řízení probíhá podle ZSR. Proti rozhodnutí od odvolání se již nelze odvolat.

Další možnou formou obrany žadatele o informaci je podání žaloby v režimu tzv. správního soudnictví (ZSRS).

O této žalobě rozhodují krajské soudy formou rozsudku. Proti jejich rozhodnutí lze dále podat kasační stížnost, o níž je oprávněn rozhodovat Nejvyšší správní soud.

Poznámka

Odvolání může být podáno ústně do protokolu, písemně, nebo také faxem či v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem. (§ 19 ZSR)

Judikatura

Rozhodnutí NSS ze dne 17. 7. 2003, čj. A 1/2003-10:

„Ustanovení § 15 odst. 4 ZSPI, připouští podat proti rozhodnutí o odepření poskytnout informaci (a to včetně rozhodnutí fiktivního) řádný opravný prostředek; ve správním soudnictví se tak lze domáhat ochrany žalobou podle části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního až poté, kdy žalobce vyčerpá řádné opravné prostředky. Pokud je v takovém případě podána žaloba proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně, je podle § 68 písm. a) s. ř. s. nepřipustná a soud ji odmítne [§ 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

4.2 Hrazení nákladů

Informace jsou poskytovány v zásadě bezplatně. Nicméně obec je oprávněna (zákon tak zdůrazňuje možnost, nikoli povinnost) žádat úhradu nákladů spojených s :

- vyhledáváním informací (obvykle sazba za 1 hodinu práce),
- pořízením kopií (kopírování, tisk),
- opatřením technických nosičů dat (disketa, CD),
- odesláním informace (fax, poštovné a balné).

Obec může podmínit vydání informace zaplacením zálohy nebo celé úhrady. Na žádost je povinna sdělit žadateli přepokládanou výši úhrady nákladů. Zpracovaný sazebník úhrad (§17 ZSPI) nákladů náleží mezi zveřejňované informace.

Judikatura

Rozhodnutí NSS Ej 320/2003, č. j. 5 A 119/2001-38:

Záloha podle § 17 odst. 3 ZSPI, je předběžným zaplacením poměrné části nebo celku úhrady nákladů spojených s vyhledávací činností, pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a odesláním informací žadateli. Toto ustanovení nezakládá právo povinného subjektu požadovat úhrady nebo zálohy i na další úkony povinného subjektu, ale je toliko bližší konkretizací § 17 odst. 1 cit. zákona, když právo povinných subjektů žádat v souvislosti s poskytováním informací úhradu nezbytně vynaložených nákladů, doplňuje možností podmínit vydání informací zaplacením této zálohy.

Úhradu podle § 17, lze tedy vyžadovat pouze na náklady spojené s vyhledáním informací přímo požadovaných žadatelem, nikoli za náklady vzniklé toliko zjištěním, zda požadovaná informace bude vůbec poskytnuta.

4.3 Výroční zpráva

Výroční zpráva obsahuje údaje týkající se:

- počtu podaných písemných žádostí o informace (ústně podané žádosti jsou vyřizovány neformálně),
- počet podaných odvolání proti rozhodnutí,
- opis podstatných částí každého rozsudku soudu v případě, že bylo rozhodováno o žádosti soudem,
- výsledky řízení o sankcích za nedodržení práva na informace,
- další zvolené údaje, které se vztahují k právu na informace,

Výroční zpráva náleží mezi zveřejňované informace a je potřeba ji vyhotovit vždy do 1. března.